

життєві цінності та зрозуміти, що тільки спільними зусиллями та кропіткою працею ми зможемо здолати це випробування з мінімальними втратами.

Список використаних джерел

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/995_004
2. Respecting democracy, rule of law and human rights in the framework of the COVID-19 sanitary crisis. A toolkit for member states. URL: <https://rm.coe.int/sg-inf-2020-11-respecting-democracy-rule-of-law-and-human-rights-in-th/16809e1f40>
3. Practical considerations and recommendations for religious leaders and faith-based communities in the context of COVID-19. URL: <https://www.who.int/publications/i/item/practical-considerations-and-recommendations-for-religious-leaders-and-faith-based-communities-in-the-context-of-covid-19>
4. Чому церкви ігнорують карантин. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-52323396>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри Каненберг-Сандул О. К.

МИТРИК АЛІНА ІЛІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Правовий статус особи – це перш за все, законодавчо закріплені права, свободи, обов'язки, а також встановлена відповідальність за порушення останніх. Конституція України у статті 26 зазначає, що особи без громадянства, які перебувають на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, а також несуть ті самі обов'язки, як і громадяни України, крім винятків встановлених Конституцією, законами та міжнародними договорами України [5]. Зокрема, Верховною Радою України ратифіковані міжнародні договори, що визначають правовий статус осіб без громадянства, а саме: Конвенція про статус апатридів 1954 р. та Конвенція про скорочення безгромадянства 1961 р. Остання свідчить про необхідність скорочення випадків без громадянства і припинення цього стану, коли особу жодна держава не вважає своїм громадянином відповідно до своїх законів.

Цілями Конвенцій є встановлення сприятливого режиму для набуття апатридами громадянства держави постійного проживання та ліквідації можливостей отримання особою цього статусу при експатріації. Конвенцією передбачено також створення спеціального міжнародного органу, який би займався проблемами апатридів. За рішенням Генеральної Асамблеї ООН ці функції покладено на Верховного комісара ООН у справах біженців [4].

Як зазначалось вище, правовий статус особи включає її права та обов'язки. Глава II Конвенції про статус апатридів містить невичерпний перелік прав, якими користується особа без громадянства. До них можна віднести право: на власність, зокрема, й на інтелектуальну; на звернення до суду за захистом порушених чи оспорюваних прав; на працю; на підприємницьку діяльність; на соціальний захист.

На відміну від правового статусу іноземця, який користується правовим захистом держави громадянства та держави перебування, апатрид перебуває під владою лише держави перебування. Перш за для самої особи це негативне явище, оскільки вона не може повною мірою реалізовувати свої права і в разі їхнього порушення розраховувати на всебічний захист. Однією з основних причин виникнення безгромадянства є невідповідність правових норм, які регулюють однакові суспільні відносини в національних законодавствах про громадянство. До головних причин виникнення стану без громадянства належать:

- 1) при виході особи з громадянства однієї держави за власною ініціативою і неможливості отримати громадянства іншої держави, тому, що воно надається через 5–10 років;

- 2) в результаті народження дітей від осіб без громадянства, а також у дітей громадян держави, у якій набуття громадянства в результаті народження визначається правом ґрунту (Аргентина), а також якщо така дитина народилася на території держави, де даний вид набуття громадянства визначається виключно правом крові (Швеція);

- 3) одруженні жінки з іноземцем, держава якого не надає жінці автоматично громадянства чоловіка (США, Франція), а сама жінка має громадянство країни, законодавство якої керується принципом «дружина слідує громадянству чоловіка» [2, с. 57].

Безгромадянство, без сумніву, являє собою негативне явище, тому що основою існування держави є наявність міцного політико-правового зв'язку з певною сукупністю осіб, що проживають на території цієї держави. Сучасне міжнародне право в якості міжнародно-правового звичаю утвердило норму, згідно до якої апатридів у міжнародному спілкуванні захищають держави, на території яких вони мають постійне місце проживання.

Для усунення існування статусу без громадянства необхідно усунути колізії, які як зазначалось вище, створюють умови для виникнення такого стану. До таких засобів можна віднести: особа, яка отримала дозвіл на вихід із громадянства однієї держави, не має втрачати первинного громадянства до набуття нового; діти, батьки яких невідомі, отримують громадянство за місцем народження або за місцем знаходження; якщо усиновлення дитини має наслідком втрату попереднього громадянства дитини, то така втрата може мати місце лише у тому випадку, якщо дитина одночасно набуває громадянство батьків; якщо законодавство країни громадянства жінки передбачає денаціоналізацію через вступ у шлюб з іноземцем або зміни громадянства чоловіком, така зміна не повинна зробити жінку апатридом.

Реалізація цих засобів може бути досягнута шляхом укладання міжнародних договорів. В літературі можна зустріти класифікацію договорів про громадянство: договори про усунення подвійного громадянства та договори про усунення безгромадянства (апатризму), хоча деякі міжнародно-правові акти містять положення, скеровані на усунення як біпатризму, так і апатризму [3, с. 390]. На відміну від міжнародних договорів, які стосувались скорочення множинного громадянства (Європейська конвенція про скорочення випадків множинного громадянства та про військову повинність у випадку множинності громадянства 1963 р., багатостороння угода, укладена в 1950 році між скандинавськими країнами – Швецією, Норвегією та Данією), договорів, що спрямовані на зменшення такого негативного явища як апатризм підписано майже не було. Тому це повинен бути пріоритетний напрямок у міжнародному співробітництві держав.

Список використаних джерел

1. Суржинський М. І. Інститут громадянства України : конституційно-правовий аспект // НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Наук. думка. 2011. 214 с.
2. Міжнародне право : навч.-метод. пос. для студентів юридичного факультету / уклад. К. Ю. Фіщенко, В. Х. Ярмак, М. К. Гопич. Одеса : ОДУВС, 2015. 286 с.
3. Міжнародне публічне право : навч. посіб. / за заг. ред. В. Е. Теліпко. К. : Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
4. Конвенція про статус апатридів : від 28.09.1954 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995> (дата звернення: 01.11.2021).
5. Конституція України від 27.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96> (дата звернення: 01.11.2021).

Науковий керівник: асистент кафедри Владишевська В. В.